

ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ІНШОМОВНИХ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ЗВО

USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE FOR ASSESSING FOREIGN LANGUAGE KNOWLEDGE OF NON-LINGUISTIC STUDENTS

Стаття присвячена аналізу можливостей і викликів використання штучного інтелекту (ШІ) для перевірки англомовних знань студентів нефілологів, з урахуванням фахового аспекту англійської мови. У статті розглянуто сучасні підходи до застосування ШІ, його функціональні можливості, а також обмеження такого використання.

Авторами проаналізовано, як ШІ може бути ефективно використаний для тестової перевірки знань, створення банку завдань, моніторингу прогресу кожного студента та адаптації навчальних матеріалів відповідно до їхнього рівня знань. Розглянуто використання ШІ для контролю навичок письма та мовлення із можливістю врахування фахового спрямування та специфіки рівня володіння іноземною мовою.

Визначено ключові переваги інтеграції ШІ в освітній процес. ШІ може забезпечити автоматизацію оцінювання, полегшення роботи викладачів, а також створення умов для більш точного та об'єктивного контролю знань. Водночас показано недоліки, зокрема недосконалість роботи ШІ, можливість помилок у створенні та перевірці завдань, відсутність креативного підходу, а також ризики втрати студентами навичок живого спілкування. Звернуто увагу на загрози конфіденційності інформації про знання студентів та важливість дотримання етичних принципів у роботі з ШІ. У статті запропоновано принципи, яких слід дотримуватися при організації контролю знань студентів за допомогою ШІ, особиста участь викладача, прозорість оцінювання, систематичність моніторингу та захист даних. Розглянуто етичні аспекти, зокрема забезпечення конфіденційності даних про успішність студентів та відповідальність викладачів у використанні ШІ.

Таким чином, ШІ є потужним інструментом для перевірки англомовних знань студентів нефілологічних спеціальностей, який, за умови врахування його переваг, недоліків та

етичних аспектів, може значно покращити якість освітнього процесу.

Ключові слова: штучний інтелект, контроль знань англійської, студенти-нефілологи, диджиталізація навчання.

The article focuses on analyzing the opportunities and challenges of using Artificial Intelligence (AI) to assess English language proficiency among non-linguistic university students, taking into account the professional English vocabulary. The study explores modern approaches to AI use, its functional capabilities, and the limitations of such usage. The authors analyze how AI can be effectively used for test-based knowledge assessment, by creating task banks, monitoring each student's progress, and adapting educational materials to their proficiency levels. The article examines AI's application in assessing writing and speaking skills, with the ability to consider the professional orientation and specific proficiency levels in the foreign language.

The article identifies the key advantages of integrating AI into the educational process. AI can automate assessment, facilitate instructors' workload, and create conditions for more accurate and objective knowledge evaluation. At the same time, its limitations are highlighted, including AI's imperfections, potential errors in task creation and assessment, lack of a creative approach, and risks of students losing interpersonal communication skills. The authors emphasize the threats to confidentiality regarding students' knowledge and the importance of adhering to ethical principles in working with AI. The article proposes principles of language knowledge assessment with AI: the instructor's personal involvement, transparency of evaluation, systematic monitoring, and data protection. Ethical aspects are also discussed, including ensuring the confidentiality of students' performance data and the responsibility of educators in using AI.

Key words: artificial intelligence, English language assessment, non-linguistic students, digitalization of education.

УДК 378.147:004.8:811.111

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/79.2.27>

Овчиннікова О.І.,

ст. викладач кафедри іноземних мов
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана

Мендрух Ю.М.,

канд. пед. наук,
доцент кафедри іноземних мов
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана

Белякова О.В.,

ст. викладач кафедри іноземних мов
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана

Постановка проблеми. Сучасна система вищої освіти в Україні зазнає активного впливу інформаційних технологій, що включає і штучний інтелект як найперспективніший напрямок оптимізації навчального процесу. Навчання іноземним мовам становить невід'ємну частину підготовки висококваліфікованих фахівців, причому сформована комунікативна компетентність іноземною мовою наразі є вимогою для всіх фахівців немовного профілю. Методика навчання у закладах вищої освіти спрямована на формування комунікативної компетентності, і сучасний викладач застосовує весь діапазон методів та технічних інновацій для досягнення цієї мети.

Результати оцінювання знань іноземної мови фахівцями немовних ЗВО вказують на сильні та

слабкі сторони методики навчання, відповідно, своєчасний, системний та систематичний контроль іноземних знань студентів немовних спеціальностей сприяє покращенню успішності та досягненню кращих результатів щодо формування іноземної компетентності. У немовних ЗВО оцінювання іноземних знань часто стає складним завданням через різний рівень сформованих знань студентів, мовний бар'єр та розбіжність між необхідністю індивідуального підходу та відповідності критеріям оцінювання.

Одним з методів вирішення цих завдань може стати штучний інтелект (ШІ). Системи на основі ШІ здатні автоматизувати процес перевірки іноземних знань, аналізувати результати тестувань, виявляти прогалини у знаннях студентів і формувати

індивідуальні рекомендації для подальшого навчання. Це забезпечує об'єктивність оцінювання, проте використання ШІ при оцінюванні іношомовних знань студентів пов'язано з низкою питань щодо етичності такого оцінювання, гуманізацією навчання та індивідуальним підходом. Актуальність проблеми зумовила вибір теми дослідження: Застосування штучного інтелекту для контролю іношомовних знань студентів немовних ЗВО.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблема використання штучного інтелекту при навчанні фахівців тільки починає досліджуватись українськими педагогами. Про це свідчить відносно невелика кількість досліджень з даної тематики. Звуження теми, як-то, особливості використання ШІ для вивчення іноземної мови, ще більш обмежує коло авторів, які досліджували дане питання. Так, взагалі питання використання ШІ та найбільш поширеної мас-версії ШІ – чату GPT при вивченні англійської мови вивчали науковці Акоюнц Н.М. [1] та Краснопольський В.П. [4]. Автори стверджують, що використання ШІ при вивченні іноземних мов сприяє індивідуалізації навчання, можливості підбирати матеріал за запитом слухача, проводячи визначення особливостей сприйняття інформації за допомогою ШІ. Набувають поширення дослідження, як можливо використовувати ШІ для генерування завдань та створення індивідуальних планів вивчення іноземних мов. Так, в дослідженні О.В. Зубенко визначено, що ШІ є корисним засобом для викладачів іноземної мови, який може миттєво генерувати великі обсяги завдань по рівням, текстів для читання на визначені тему, які будуть ідентичні автентичним [2]. Використання можливостей широко доступного GPT chat спрощує методично-організаційну роботу викладачів, створюючи програми, навчальні плани, завдання для контролю [5]. Роботи груп авторів, І.М. Романішин [6] та М. Цинової [7] наголошують, що використання GPT chat та інших широко популярних застосунків є реальним проривом в педагогіці, адже дозволяє викладачам економити час, може виконувати багато механічних завдань за лічені секунди. Не менш широко оглядають питання використання ШІ при викладанні англійської мови і іноземні науковці. В своїй роботі Natmanto описує способи застосування GPT chat викладачами англійської мови, і зазначає, що викладачі потребують додаткового навчання, для розуміння, як вони можуть використовувати можливості даного ШІ [8]. Lubis відзначає високу ефективність ШІ для оптимізації роботи викладачів англійської, проте зазначає, що всі завдання, згенеровані ШІ, викладач має перевіряти, для уникнення помилок. В цілому, всі автори погоджуються, що ШІ становить якісний інструмент для допомоги викладачам та організації проведення навчання, включаючи контроль знань іноземної мови у студентів-нефілологів.

Мета дослідження: на підставі аналізу літературних джерел та досвіду авторів, визначити способи застосування ШІ при проведенні контролю іношомовних знань студентів немовних спеціальностей(зокрема, економістів), визначити обмеження такого застосування, та сформулювати етичний код застосування ШІ для проведення контролю іношомовних знань студентів-нефілологів.

Виклад основного матеріалу. Проведений аналіз літературних джерел та ознайомлення з базовими програмами ШІ визначив основні напрямки, за якими викладачі можуть використовувати програми ШІ для організації контролю знань іноземної мови у студентів немовних ЗВО.

Першим напрямком є застосування програм ШІ в якості автоматичних тестувальних систем. Викладач має сформулювати для ШІ завдання, яке програма має створити(з граматики, лексики, читання, тип завдання, рівень складності, застосування фахового контексту та лексики із заданої теми). Також, на більш просунутому рівні, викладач може застосовувати адаптивне тестування для індивідуалізації складності завдань, коли на підставі декількох робіт студента, ШІ отримує від викладача завдання розробити конкретний вид тесту з урахуванням проаналізованих робіт та помилок. Це сприяє економії часу викладача, та оптимізує підготовку до занять. Щодо нефілологічно-фахового аспекта, можлива генерація завдань на визначену фахову тему, з метою контролю лексичних знань, з обмеженням обсягу вокабуляра відповідно до критеріїв оцінювання. ШІ може репродукувати тексти, які будуть тотожні автентичним фаховим текстам.

Другим напрямком, тісно пов'язаним з першим, є виконання ШІ аналізу письмових робіт, з автоматичною перевіркою письмових завдань, з виявленням граматичних, лексичних помилок, оцінкою логічності написання тексту. Позитивною рисою є те, що ШІ миттєво виконує такий аналіз та пропонує викладачу розгорнуті результати протягом декількох секунд. Негативним елементом є те, що ШІ робить помилки, і результати аналізу потребують уважного ознайомлення викладача.

Наступним напрямком застосування ШІ для організації контролю знань студентів-нефілологів з іноземної мови є оцінка усного мовлення студентів, використання розпізнавання мови для перевірки вимови, коректності вживання граматичних та лексичних конструкцій, аналізу відповідності висловлювань заданим питанням, з урахуванням фахового контекста. Проте, такі застосунки ШІ на даний момент не широко доступні викладачам.

Для організації контролю знань студентів, а також постійного самоконтролю їх знань, викладачі можуть працювати з ШІ в режимі чат-боту. Для цього викладач має сформулювати завдання ШІ для підтримки діалогу зі студентом на визначені

теми іноземною мовою, на визначеному рівні складності. Чат-бот працює або необмежено довго (до закриття його студентом) або у кількості заданого числа реплік (наприклад, продовжувати діалог до 30 відповідей-запитань). Такий варіант роботи є цікавим, адже викладач може моделювати різні ситуації, які імітують ділове спілкування, задавати настрій співрозмовника-бота, тощо. Таким чином, ШІ відтворює рольову гру на занятті, з метою контролю знань фахової іноземної мови.

Останнім напрямком застосування ШІ, який привертає увагу авторів, є перевірка унікальності робіт, рефератів студентів на антиплагиат, а також на використання того самого ШІ при створенні даних робіт. ШІ настільки тісно проникає в систему освіти, що окрім допомоги викладачам, він також може виконувати і негативну функцію: сприяти академічній недоброчесності, коли студенти можуть виконувати завдання з ШІ. Проте, тоді викладачі можуть використовувати ШІ для перевірки робіт на ШІ-детектор.

Наголосимо на основних недоліках використання ШІ при організації тестування та контролю англомовних знань студентів нефілологічних спеціальностей. Перш за все, сюди відноситься проблема, на якій наголошують більшість дослідників ШІ – високий відсоток помилок при створенні та перевірці завдань. На жаль, всі системи ШІ роблять помилки, інколи у відповідях на елементарні речі. При написанні у вікно діалогу зауваження про помилки, система приносить свої вибачення. Так само і фаховий контекст вживання лексики може бути спотвореним ШІ. Тому будь-який контроль знань, який проводиться системою ШІ, потребує систематичного моніторингу та перевірки з боку викладача.

Другим недоліком використання ШІ для організації контролю знань студентів з іноземної мови є технічні обмеження системи, обмежена здатність оцінювати творчі роботи, з авторською ідеєю, так як всі роботи, написані не за шаблоном, система розпізнаватиме як некоректно синтаксично побудовані. Окрім того, система буде вважати за помилкові соціальні твердження студента, які будуть відрізнятися від стандартів, прийнятих у суспільстві (відношення до гендерної різноманітності, наприклад), та занижувати оцінку та зміст висловлювань. Також система може містити помилкову фахову інформацію, відповідно, некоректно оцінювати письмові роботи з фаховою англійською мовою через початкову помилку. Іншим важливим недоліком застосування ШІ для організації контролю знань ж відсутність емоційної складової, живої комунікації, коли студенти звикають взаємодіяти не з живою людиною, що може негативно відобразитись на ситуаціях реального спілкування на практиці. Також зауважимо щодо деяких етичних ризиків надання інформації про

роботи студентів, їх прогрес, їх думки в мережу штучного інтелекту.

Для запобігання дисфункції при застосування системи ШІ для перевірки та контролю англомовних знань студентів-нефілологів радимо, перш за все, ретельно моніторити типи завдань та те, як система перевіряє та оцінює знання студентів, та за необхідності втручатись особисто. Також контроль знань із використанням системи ШІ має бути прозорим (мають бути визначені критерії оцінювання, студенти мають отримати правильні відповіді на питання після проведення оцінювання), конфіденційність (дані про оцінювання робіт мають бути оголошені студенту або ж в межах академічної групи, якщо це не суперечить правилам ЗВО), об'єктивність (забезпечена дотриманням критеріїв оцінювання), попередня інформованість про роботу з ШІ (тестування чи інший тип оцінювання ШІ не має бути несподіванкою для студентів), та відповідальність (в даному випадку, система ШІ не несе ніякої відповідальності, якщо викладач використовує ШІ в мережі Інтернет, проте викладач несе відповідальність за погоджені результати оцінювання. У випадку, коли ЗВО користується спеціально розробленою системою ШІ, відповідальність несе, якщо це не прописано інакше в контракті розробника).

Висновки. ШІ представляє собою потужний інструмент, який викладач може використовувати для перевірки англомовних знань студентів, зокрема нефілологів, з урахуванням фахового аспекту іноземної мови. ШІ може використовуватись з метою перевірки знань тестовим способом, створення банку завдань, постійного моніторингу знань кожного студента та адаптації завдань відповідно до рівня, перевірки як письмових так і усних завдань, причому викладач може задавати фахове спрямування такого контролю, а також рівень знань іноземної мови. Недоліками використання ШІ для контролю знань студентів-нефілологів є його недосконалість та помилки ШІ при створенні та перевірці завдань, відсутність креативного підходу при перевірці завдань, а також втрата студентами навички живого спілкування. Також загрозу несе конфіденційність інформації про знання студентів. При роботі з ШІ та організації контролю знань студентів з іноземної мови необхідно дотримуватись принципів особистої участі та контролю викладача, принципу прозорості оцінювання та систематичності такого контролю. Щодо етичних аспектів, при залученні ШІ до контролю англомовних знань студентів важливо дотримуватись принципу конфіденційності та непоширення інформації про успішність студентів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Акоп'янц Н.М. Використання ChatGPT в процесі вивчення англійської мови: переваги та можли-

вості. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства 2023 (1): 69–72.

2. Зубенко О. В. Штучний інтелект і вивчення іноземної мови. *Artificial intelligence and learning a foreign language. Філологічні студії*, 2023, 80.

3. Кадемія М., et al. Використання штучного інтелекту у вивченні іноземної мови здобувачами освіти. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2022, 153–163.

4. Краснопольський В., Пахомова Т, Курилова Ю. Навчальний потенціал штучного інтелекту для організації самостійної роботи студентів у процесі вивчення іноземної мови. *Актуальні питання у сучасній науці* 2023 (13).

5. Лимар Л. В., Кучеренко І.І. Використання ChatGPT при викладанні циклу гуманітарних дисциплін з урахуванням фахового спрямування майбутнім фахівцям за спеціальністю «Терапія та реабілітація». *Інноваційні та інформаційні технології у*

фізичній культурі, спорті, терапії та реабілітації: Матеріали VII Всеукраїнської електронної конференції з міжнародною участю (Київ, 31 травня 2024 р.) ред. О. А. Шинкарук. К.:НУФВСУ, 2024.

6. Романишин І.М., Чухно Т.В., Фийса Н.В. Трансформація методів навчання й викладання англійської мови у вищій школі: використання штучного інтелекту, аналіз впливу, перспективи. *Академічні візії* 2023 (24).

7. Цинова М., Коблік В., Кравець Г. Трансформація методів навчання та викладання англійської мови в університетському освітньому процесі: роль штучного інтелекту, аналіз впливу та перспективи. *Вісник науки та освіти* 2023, 12 (18).

8. Hatmanto Endro Dwi, and Mariska Intan Sari. Aligning Theory and Practice: Leveraging Chat GPT for Effective English Language Teaching and Learning. *E3S Web of Conferences*. Vol. 440. EDP Sciences, 2023.

9. Lubis Siska Wulandari, et al. The Implementation of Artificial Intelligence (AI) Chat GPT in English Language Learning at SDIT Plus Usman Bin Ali Medan. *Nusantara Science and Technology Proceedings*, 2023, 96–102.